

ALGEMENE VERGADERING 2011

Toespraak door de heer Jos ANSOMS

Voorzitter van Intermixt

Mevrouw de burgemeester,
Waarde collega's
Dames en heren,

Hartelijk welkom op de jaarlijkse algemene vergadering van Intermixt.

In de eerste plaats danken wij de burgemeester, mevrouw Annick Willems evenals het college van Sint-Laureins, één van de laatste landelijke gemeenten van Vlaanderen, voor de gastvrijheid die ons te beurt valt in dit mooie negentiende eeuwse "Godshuis".

Eveneens een woord van dank aan de vice-voorzitter van de intercommunale Imewo, mevrouw Anneke Gobeyn, bestuurslid van Intermixt en gemeenteraadslid van Maldegem en aan de voorzitter van het regionaal directiecomité van Imewo Oost, de heer Franky Cornelis, bestuurslid van Intermixt en schepenen van Sint-Laureins. Het zijn de collega's van Sint-Laureins en van Imewo die ons vandaag hebben uitgenodigd.

Als burgemeester van Wuustwezel, een plattelandsgemeente en net als Sint-Laureins gelegen aan de Nederlandse grens, kom ik hier als het ware thuis. In deze gemeente waar iedereen nog iedereen kent en met een ongerept krekengebied en stille vergezichten is het goed te vertoeven. Dit alles nodigt ons dan ook uit om hier los van agendaverplichtingen terug te komen.

Het majestueus gebouwencomplex waarin wij nu vergaderen was gedurende anderhalve eeuw een oase van rust en welzijn voor de zwakkeren in onze samenleving. Eind de 20ste eeuw dreigde het verval. Door de recente herbestemming die aan deze locatie werd gegeven, wordt nu gewerkt aan de restauratie van dit uniek kloostergebouw.

Dames en heren,

Op de algemene vergadering van vorig jaar in Moeskroen, die een tweetal weken na de federale verkiezingen plaatsvond, hadden wij het over de mogelijke gevolgen van de te verwachten staatsvorming voor het Belgisch energielandschap. Eén jaar later moeten wij vaststellen dat, bij gebrek aan een federale regering met volle bevoegdheid, nog geen enkel van de voorstellen tot bijsturing van de energiedistributie werd geconcretiseerd.

Deze politieke impasse werpt haar schaduw op onze gewestelijke regeringen die eveneens in min of meerdere mate aan slagkracht hebben ingeboet.

Hoewel het uitblijven van een federale regering de gemeenten zorgen baart, ondervindt het gemeentelijk beleidsniveau daarentegen, tot dusver, het minst hinder van de huidige federale verlamming.

De duizenden gemeentelijke bestuurders die dagelijks met hun bevolking, gezonde gemeentefinanciën en de lokale economie begaan zijn, zorgen ervoor dat België zich in de Europese context goed handhaaft.

Kortom, de aan de gemeenten toevertrouwde opdrachten blijven zonder kwaliteitsverlies verzekerd dankzij de inzet van de gemeentelijke bestuurders en hun personeel en dit ondanks de huidige institutionele crisis.

Als het waar is dat het land beleidsmatig al sinds 2007 een “stand still” kent, moet men vaststellen dat er de afgelopen jaren een liberalisering van de energiemarkt werd doorgevoerd, dat de gewesten aan hun respectievelijk energiebeleid vorm hebben gegeven en dat de eerste stappen gezet werden naar een noodzakelijke Europese integratie van onze energienetwerken, dankzij de bestaande intergemeentelijke structuren.

Wij begrijpen het dan ook niet dat er juist nu stemmen opgaan die ervoor pleiten dat de gemeenten zich zo vlug mogelijk uit de energiesector terugtrekken en dat de hogere overheid deze taken moet overnemen of dat ‘alles’ maar moet geprivatiseerd worden.

De redenen die hiervoor ingeroepen worden zijn divers.

Als u weet dat men voor het distributienetbeheer van gas en elektriciteit overwegend gebruik maakt van het gemeentelijk wegennet is het niet abnormaal dat de wetgever in 1925 de distributie van gas en elektriciteit als een gemeentelijke opdracht zag. Bovendien is de gemeentelijke overheid het meest vertrouwd met de plaatselijke toestand en verwacht de burger terecht de best mogelijke service van zijn plaatselijk bestuur.

Ook in de ons omringende landen hebben de gemeenten de ontwikkeling van de energiedistributie actief geschraagd en nemen ze nog steeds een centrale plaats in het energiegebeuren in.

De oproep aan de gemeenten om zich uit de energiesector terug te trekken heeft volgens ons meer te maken met de malaise die er momenteel in het Belgisch energielandschap heerst. Zo was er recent de betreurenswaardige discussie tussen de Nationale Bank en de federale energieregulator CREG, over de omvang van de nucleaire rente van Suez. De gespannen verhoudingen die binnen de energiesector bestaan, komen voort uit de deels mislukte vrijmaking van de energiemarkt en de omstandigheid dat Electrabel in de jaren negentig in Franse handen is terechtgekomen, waardoor de federale en gewestelijke overheden duidelijk aanvoelen dat zij op onze energiesector weinig of geen vat meer hebben, dat in tegenstelling tot sommige buurlanden .

De overheid heeft er in onze buurlanden over gewaakt om de energiesector die één van de voornaamste economische peilers van een land is in eigen handen te houden. Frankrijk, Duitsland en Italië hebben met ondernemingen als EDF, GDF-Suez, E.ON, RWE, ENEL en ENI energiebedrijven met een Europese dimensie die bij het bepalen van hun prioriteiten vooral met hun hinterland rekening houden. In Nederland heeft men ervoor geopteerd om de controle over de netbedrijven te behouden. De Nederlandse transportnetbedrijven Gasunie en TenneT zijn aldus staatsondernemingen en het zijn de gemeenten die meestal de referentieaandeelhouders van de regionale distributienetbedrijven zijn.

In de Belgische politiek heeft men andere keuzes gemaakt. In 1994 heeft de toenmalige regering om haar begrotingsproblemen op te lossen de NIM geprivatiseerd waardoor de Distrigas-participatie ten gelde werd gemaakt. In dit kader werden de Belgische gemeenten uitgenodigd om een minderheidsbelang in Distrigas te nemen en om aldus voor een strategische overheidsverankering te zorgen. Na verschillende operaties waaronder de opsplitsing van Distrigas in een commercialiseringsbedrijf, dat de naam Distrigas behield, en een gastransportbedrijf, Fluxys genoemd, kan een ongemeen positieve balans worden opgemaakt. Zo keerde Publigas, de gastransportholding van de gemeenten, na de verkoop van haar Distrigas-belang meer dan 800 miljoen euro aan de gemeenten uit en kon het minderheidsbelang van 31,25% in Fluxys opgetrokken worden naar een meerderheidsbelang van 90%.

Ongeveer eenzelfde verhaal deed zich voor bij de afsplitsing van het hoogspanningsnet. De gemeentelijke sector kon via Publi-T een minderheidsbelang van 30% in het inmiddels beursgenoteerde Elia nemen. Aldus verwierf de gemeentelijke sector onder auspiciën van de federale overheid naast de Suez-groep de co-controle over Elia. Een jaar geleden besliste Suez onder druk van de voortschrijdende Europese ontvlechtigingsverplichtingen zich volledig uit Elia terug te trekken. Publi-T kon hierbij zijn belang in Elia boven de 45% tillen en heeft de facto hierdoor de volledige controle over Elia.

Wat de distributieactiviteit betreft hebben de gewestelijke overheden in België bij de vrijmaking van de energiemarkt meteen gekozen voor een vergaande ontvlechting. Aldus werd enerzijds beslist om de leveringsactiviteit van de energie-intercommunales te liberaliseren door de afschaffing van het distributiemonopolie. Anderzijds wenste men het gemeentelijk karakter van de infrastructuurgebonden distributienetactiviteit te versterken. De gemeenten werden dus verplicht hun belang in de gemengde intercommunales zodanig te verhogen dat ze er de referentie-aandeelhouders zijn geworden en dat Suez er nog slechts een minderheidsaandeelhouder zonder vetorecht is.

Samengevat zorgt de gemeentelijke sector voor de noodzakelijke strategische overheidsverankering van de Belgische netbedrijven. Dat de federale en gewestelijke overheden nog een energiebeleid kunnen voeren is grotendeels te danken aan de Belgische gemeenten. Stel je hierbij maar even voor dat de gemeenten destijds geen participatie hadden genomen in Distrigas of geen belang in Elia !

De wijze waarop de gemeentelijke sector zijn bestuursverantwoordelijkheid in de transportnetbeheerders Fluxys en Elia heeft opgenomen, bewijst dat zij ter zake meer dan hun streng trekken. Zo ondersteunen zij actief de uitbouw van Fluxys en Elia tot Europese netbedrijven, hetgeen de Belgische energiebevoorrading moet veiligstellen en België de draaischijf moet laten blijven van de Europese energietransit. De gemeentelijke overheidsverankeringen zorgen er mede voor dat onze Ministers nog deals kunnen afsluiten in Rusland, Noorwegen, Qatar en andere landen.

Dat de Belgische politiek de zonet toegelichte keuzes gemaakt heeft is begrijpelijk. De gemeenten hebben immers, vóór de vrijmaking van de energiemarkt, decennialang met bekwame hand hun distributie-intercommunales geleid.

Het behoud van goed gerunde distributienetintercommunales is verder van kapitaal belang voor de lokale energievoorziening. Vandaar dat deze distributienetbedrijven dienen geleid te worden door gemeentelijk aangestuurde managers vermits zij de lokale noden het best kennen. Wij kunnen trouwens weinig of geen redenen bedenken die zouden laten veronderstellen dat andere overheden het beter zouden doen.

Onze distributienetbedrijven hebben in moeilijke omstandigheden zo goed mogelijk op de vrijmaking van de markt ingespeeld en zijn ze erin geslaagd hun exploitatiekosten verder samen te drukken.

De recente vernietiging door het grondwettelijk hof van het Koninklijk Besluit inzake de distributienettarieven illustreert dat de afstemming van onze sector op de gewijzigde marktcontext geen sinecure was en is. Onze gemeenten die meer dan 5 miljard euro in de gemengde distributienetsector geïnvesteerd hebben, vragen dat hun intercommunales in een voorspelbare context kunnen werken. Dit vergt een stabiele en rechtzekerere regulatie van de dnb-tarieven. Daarom vragen wij dat men zo vlug mogelijk remedieert aan de huidig gerezen rechtsonzekerheid. Bovendien eisen wij dat men bij de omzetting van de derde Europese richtlijn erover waakt dat men dit correct doet en dat hierbij rekening gehouden wordt met een consequente continuïteit in de tariefmethodologie.

Uit een recent door Frontier Economics voor rekening van de CREG gerealiseerde studie blijkt dat de netwerkkosten voor de gezinnen in België eind 2010 gemiddeld lager lagen dan in Duitsland, Frankrijk en Nederland. Een ander recent gepubliceerde studie van het Itinera Instituut stelt evenwel dat de netwerkkosten om de elektriciteit in de Belgische huiskamers te brengen 20% hoger zijn dan in Duitsland. Het Itinera Instituut komt tot deze tegengestelde conclusie, omdat het geen rekening houdt met de zwaardere openbare dienstverplichtingen die aan de Belgische distributienetbeheerders worden opgelegd. De fijnmazigere studie van Frontier Economics heeft daar wel mee rekening gehouden. Frontier kwam aldus tot de conclusie dat de Belgische nettarieven na eliminatie van de sociale en milieudienstverplichtingen de toets met de buitenlandse nettarieven glansrijk doorstaan.

De studie van Itinera leert ons wel dat het normaal is dat er bij onze bevolking veel onbegrip bestaat over de hoogte van de distributienettarieven.

Wij als verantwoordelijken van de energiesector weten dat de nettarieven niet enkel de exploitatiekosten dekken om de elektriciteit bij de consument te brengen, maar ook kosten die gepaard gaan met de invulling van de zogenaamde openbare dienstverplichtingen. De bevolking weet dit echter onvoldoende.

Zo betaalt een huisgezin dat in Vlaanderen 3500 kWh verbruikt in het Eandis-gebied een jaarfactuur van 670 euro. 37% van deze jaarfactuur, hetzij 250 euro, dekt het aandeel van de distributienetaanrekening.

De maatschappelijke kosten van de ecologische en sociale dienstverplichtingen die de Vlaamse gemengde distributienetbeheerders via het distributienettarief doorrekenen, bedraagt voor dit type van consument 86 euro. Er blijft dus 164 euro over als eigenlijke distributienetkost, hetzij reëel minder dan een kwart van de globale elektriciteitsfactuur.

Door sommige collega's wordt gewaarschuwd dat de vergoeding die de aandeelhouders van de netbedrijven ontvangen, drastisch zou kunnen verminderen van zodra de gemeenten alleen aandeelhouders zouden zijn. Tot op zekere hoogte begrijpen wij deze vrees. Het is immers niet onmogelijk dat federale en/of gewestelijke beleidsverantwoordelijken - vanuit hun ijver om de consument ter wille te zijn - de neiging zouden hebben om in te grijpen op de gemeentelijke billijke vergoeding.

Sta ons toe dat wij het voormelde niet waarschijnlijk achten. Het zou immers ingaan tegen de Belgische Grondwet en verschillende Europese principes.

Een vergoeding van iets meer dan 6% op de in de netbedrijven geïnvesteerde bedragen is immers billijk, vermits deze vergoeding volmaakt marktconform is. Aan de gemeenten geen billijke vergoeding meer betalen, zou in dit kader neerkomen op een ongrondwettelijke onteigening zonder vergoeding ten voordele van de consument.

Bovendien zou dit een vestzak-broekzak operatie zijn. Indien de gemeentelijke billijke vergoeding sterk vermindert of wegvalt, waardoor de energiefactuur amper enkele procenten zou dalen, zal immers in gelijke mate de lokale belasting stijgen.

Europees geldt bovendien het principe dat de hoogte van de kapitaalvergoeding nooit functie mag zijn van het al dan niet publiekrechtelijk karakter van de aandeelhouders.

Noteer tevens dat de meeste gemeenten hun investeringen in de netbedrijven als een onderpand aanzien voor de pensioenverplichtingen die zij t.a.v. hun personeel hebben. Zij verwachten daarom een zelfde rendement als de buitenlandse pensioenverzekeringen, die tuk zijn op het nemen van participaties in transportnetbedrijven zoals Fluxys, Elia, de Interconnector, enz.. Men gaat hier toch de Belgische gemeenten niet ontzeggen, wat men bereid is te garanderen aan buitenlandse pensioensfondsen en investeringsmaatschappijen zoals de Caisse de dépôt et placement de Québec die in Fluxys G participeert en het Australische Industry Funds Management dat samen met Elia het Duitse 50Hz heeft gekocht.

Wat wel waar is, is dat de distributienetsector een groot positioneringsprobleem heeft.

Voor de liberalisering beperkten onze distributie-intercommunales zich tot de distributie van energie en voerden ze het energiebeleid uit dat, in nauw overleg met het Controled Comité voor Elektriciteit en Gas, uitiem bepaald werd door de centrale en gewestelijke overheden.

De gemeentelijke bestuurders zorgden er hierbij voor dat hun intercommunales bedrijfsefficiënt werkten, het energiebeleid correct uitvoerden en de energievoorziening op continue wijze verzekerden. De operator Electrabel voerde het beleid van de intercommunales uit zonder zich op distributieniveau te mengen in de te realiseren energiedoelstellingen.

Zoals gezegd heeft men bij de vrijmaking van de energiesector in ons land gekozen voor een verregaande ontvlechting. Vóór 2003 was er sprake van een verticale integratie van de gas- en elektriciteitssector. Nadien heeft men de transportactiviteit afgesplitst van de productie en heeft men de vroegere distributiesector opgedeeld in een distributienetactiviteit en een leveringsactiviteit.

Terwijl de netactiviteiten verder gereguleerd bleven, verwachtte men dat het marktmechanisme de economische werking van de productie- en leveringssector zou optimaliseren en dat dit automatisch zou leiden tot lagere energieprijzen. Een verwachting die uiteindelijk niet uitgekomen is.

Wel waren de federale en gewestelijke overheden van meet af aan van oordeel dat de kosten van hun beleid grotendeels in de distributieprijzen dienden opgenomen te worden onder de vorm van openbare dienstverplichtingen.

De gewestelijke overheden hebben bij de invulling van hun bevoegdheid voor het opleggen van deze openbare dienstverplichtingen sterke accentverschillen gelegd. Zo zijn er dienstverplichtingen die men enkel in Vlaanderen, Wallonië of Brussel aantreft. Ook verschilt de hoogte ervan. In bepaalde gewesten heeft men ervoor geopteerd sommige ervan niet op de distributienetbeheerders te laten rusten, maar eerder op de leveranciers of ze te laten dragen door hun eigen gewestelijke begroting.

Het gegeven dat de gewestelijke overheden in België ervoor gekozen hebben aan de openbare dienstverplichtingen een verschillende beleidsinvulling te geven, bemoeilijkt uiteraard de vergelijkbaarheid van de in België toegepaste leverings- en nettarieven. Bovendien zijn deze klemtoonverschillen storend bij een benchmarking en bij het realiseren van een goed werkende Noord-West Europese Energiemarkt.

Vanuit onze gemeentelijke bestuursverantwoordelijkheid hebben wij de plicht onze bevolking erop te wijzen dat de huidige hoge elektriciteits- en gasprijzen niet aan onze distributienetbedrijven kunnen toegerekend worden.

Aan onze klanten moeten wij ook duidelijk maken dat het de Vlaamse, Waalse en Brusselse regeringen zijn die ervoor gekozen hebben bepaalde openbare dienstverplichtingen op onze schouders te leggen.

Deze lasten hebben een belangrijke kost; of het nu gaat om gratis KWh, wegenisvergunningen, openbare verlichting, de promotie van rationeel energiegebruik, de opkoop van groene stroomcertificaten, de uitbouw van gasnetten of de strijd tegen energiearmoede. Zij bepalen voor een groot deel de hoge distributieprijzen.

Met het belang van onze bevolking en gemeenten voor ogen, doe ik weer een warme oproep om binnen Intermixt en in onze sectororganen front te blijven vormen. Willen wij dat onze netbedrijven bij het publiek een goed imago behouden of herwinnen, dan dienen wij verder gecoördineerd naar buiten te treden opdat de regulatoren, de federale en gewestelijke overheden ons tijdig zouden betrekken bij de door hen overwogen beleidsbijsturingen. Vanaf de liberalisering van de markt in Vlaanderen, Brussel en Wallonië en dit respectievelijk in 2003 en 2007, daalden in de gemengde sector de beheersbare kosten, waarvoor wij verantwoordelijk zijn, gemiddeld met 14%. Dit dankzij een strenge regulatie en een volgehouden besparingsbeleid. Wij van onze kant zullen ervoor zorgen dat deze beheersbare kosten ook de volgende jaren binnen de perken zullen blijven en eerder zullen dalen dan stijgen.

In politiek gezien weinig stabiele omstandigheden, in een periode van grote onzekerheid en politieke discussies in de Belgische energiewereld, in een periode van communautair gehakketak, lukken de Belgische gemeenten erin, langs hun bestaande structuren, te zorgen voor een bedrijfszekere en kwalitatief hoogstaande distributie van gas en elektriciteit.

En zij lukken erin in de zojuist geschetste, weinig positieve sfeer belangrijke bijkomende stappen te zetten naar een beter functioneren van de vrije energiemarkt. Enkele weken geleden werd Atrias opgericht, een uniek clearing house waarin alle netbedrijven uit dit land, Vlaams, Brussels, Waals, gemengd of zuiver, in participeren en ervoor zorgen dat het databeheer uniform zal zijn voor de Belgische markt.

Dames en heren, ik dank u voor uw aandacht en mag ik u, in naam van de intercommunale Imewo, nu uitnodigen op de receptie.

Dank u.